

## MRF 2024.51

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 23. februar 2024, j.nr. 21/11038, 21/11039, 21/11040, 22/00058 og 22/00269

***Stadfæstet afgørelse efter vandløbslovens § 27, jf. §§ 31 og 62, om ikke at fjerne bæverdæmning, der hindrede regulativfastsat vandføringsevne af Ramløse Å, da opfyldelse af regulativet ville beskadige yngle- og rasteområde for bilag IV-arten bæver i strid med naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2, uanset at bæver ikke er anført i bilag 3 til naturbeskyttelsesloven, da dette måtte bero på en fejl. Manglende partshøring af lodsejere var ikke konkret væsentlig.***

Sagen angik en bæverdæmning i Ramløse Å, der er et 3.370 m langt offentligt vandløb omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 med udløb til Arresø, der er udlagt som Natura 2000-område. Vandløbet var omfattet af et vandløbsregulativ fra august 2017, der bl.a. fastsatte krav til vandløbets vandføringsevne. Bæverdæmningen i vandløbet var til hinder for, at den regulativmæssige vandføringssevne kunne sikres, men Gribskov Kommune traf den 13. august 2021 afgørelse om ikke at fjerne bæverdæmningen med henvisning til vandløbslovens § 27, jf. §§ 31 og 62. Kommunen begrundede afgørelsen med, at det var Naturstyrelsens vurdering, at der var tale om en primær dæmning, der sikrede den økologiske funktionalitet for bæveren i Ellemosen, hvorfor fjernelsen af dæmningen ville være i strid med habitatdirektivets forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for bilag IV-arter. Af et notat i sagen fremgik, at kommunen havde vurderet dæmningens påvirkning af markfirben, spidssnudet frø, stor vandsalamander, stor kærguldsmed og bæver og endvidere havde konkluderet, at de oversvømmelser, der kunne ske i/nær nogle af de udpegede naturtyper i Natura 2000-området som følge af bæverdæmningen, ikke vil påvirke naturtyperne væsentligt. Afgørelsen om ikke at fjerne bæverdæmningen blev påklaget af lodsejere og to pumpelag, der bl.a. anførte, at bæverdæmningen medførte oversvømmelser på de omboendes ejendomme, og at dæmningen skulle fjernes, så den regulativfastsatte vandføringsevne kunne sikres. Videre anførte klagerne, at bæverdæmningen beskadigede andre registrerede bilag IV-arter i området samt udpegningsgrundlaget af Natura 2000-området Arresø. Klagerne anførte videre, at kommunen havde tilsidesat pligten til at foretage partshøring og underretning om afgørelsen. Endelig anmodede klager om opsættende virkning af klagen, hvilket Miljø- og Fødevareklagenævnet afslog i **MRF 2021.343 Mfk** med henvisning til, at den regulativfastsatte vedligeholdelse ville medføre en overtrædelse af EU-retlige forpligtelser (en anmodning om genoptagelse af denne del-

afgørelse blev afslået af klagenævnet ved afgørelse af 20. maj 2022). I hovedsagen fandt Miljø- og Fødevareklagenævnet (formanden) anledning til at tage stilling til (1) vedligeholdelse af vandløbet og forholdet til bilag IV-arten bæver, (2) underretning af breddejerne, og (3) om kommunen burde have foretaget partshøring forud for afgørelsen. Nævnet lagde til grund, at dæmningen er yngle- og rasteområde for bæver, navnlig henset til bæverens gentagne retablering af dæmningen, og det forhold, at kommunen havde underbygget dets afgørelse med flere besigtigelser samt Naturstyrelsens faglige vurdering af dæmningens væsentlige bidrag til bæverens yngle-/rastefunktion, uanset at der ikke konkret var konstateret bæverbo i dæmningen. Herefter lagde nævnet til grund, at bæver er omfattet af beskyttelsen i naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2, uanset at bæver ikke er anført i lovens bilag 3, da dette måtte bero på en fejl/forglemmelse, da § 29 a efter forarbejderne havde til formål at beskytte alle arter optaget på habitatdirektivets bilag IV. Herefter fandt nævnet ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering. Bæverens påvirkning på andre beskyttede vilde dyr og planter eller fortidsminder ændrede ikke herved. Videre fandt nævnet, at kommunen havde inddraget alle relevante afværgeforanstaltninger i sagen, idet kommunen ikke var forpligtet til at overveje yderligere tiltag end dem, der var foreslået af Naturstyrelsen. På den baggrund fandt nævnet, at det var i overensstemmelse med vandløbslovens § 27 ikke at fjerne bæverdæmningen ved vedligeholdelse af vandløbet, da dette ville beskadige yngle- og rasteområder for bæveren. I forhold til spørgsmålet om underretning fandt nævnet, at kommunen havde foretaget korrekt underretning af breddejerne, da de var blevet underrettet i forbindelse med kommunens offentliggørelse af afgørelsen i august 2021, jf. vandløbslovens § 75, stk. 2. For så vidt angik spørgsmålet om partshøring fandt nævnet, at kommunen burde have foretaget partshøring, inden den traf afgørelse, men at den manglende partshøring ikke var konkret væsent-

ligt, hvormed dette ikke kunne begrunde ugyldighed, da lodsejerne i klagesagen havde haft lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende, og det måtte lægges til grund, at afgørelsen ikke havde

fået et andet resultat, såfremt klagerne var blevet hørt forud for afgørelsen. På den baggrund stadfæstede nævnet kommunes afgørelse.

**Kommentar:** Afgørelsen forekommer på flere punkter problematisk. For det første har klagenævnet undladt at tage stilling til klagernes indsigelser om skadelig påvirkning af Natura 2000-området Arresø. Dette burde som minimum have omfattet en stillingtagen fra nævnet til, om kommunens afgørelse krævede en konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, grundet påvirkning af Natura 2000-område nedstrøms, hvilket synes rimelig oplagt, jf. i samme retning sag C-142/16, Kommissionen mod Tyskland, som klagenævnet ofte selv henviser til. Det kan ganske vist anføres, at habitatbekendtgørelsen ikke indeholder henvisning til de tre bestemmelser i vandløbsloven, som kommunen og klagenævnet har anvendt som lovgrundlag (§§ 27, 31 og 62), men i så fald var nævnet forpligtet til at anvende den direkte virkning af habitatdirektivets art. 6, stk. 3, jf. ligeledes sag C-127/02, Waddenzee, og MAD 2016.286 Nmk. For det andet kan det uden videre konstateres, at der ikke i vandløbslovens § 27 eller § 31 er hjemmel til at fravige regulativfastsat vandløbsvedligeholdelse, og selv om vandløbslovens § 62 giver hjemmel til at fravige aftale eller afgørelse, når forholdene har ændret sig, giver reglen ikke mulighed for at fravige vandløbsregulativet, men kræver vedtagelse af et ændret vandløbsregulativ, som i øvrigt vil forudsætte, at der gennemføres en konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 3, og i samme retning **MRF 2024.52 Mfk** om fortøjningspæle. For det tredje er der næppe hjemmel til at tilføje nye arter på naturbeskyttelseslovens bilag 3, som er fastsat af lovgiver, hvorfor nævnet i stedet burde have truffet afgørelse på grundlag af direkte virkning af habitatdirektivets art. 12, som det f.eks. skete i **MRF 2021.195 Mfk**. For det fjerde må klagenævnet have overset, at kommunen ikke har kompetence vedrørende naturbeskyttelseslovens § 29 a, hvor det er Miljøstyrelsen, der er den kompetente myndighed. Selv om det må medgives nævnet, at beskyttelsen af bævers levesteder muligvis kan begrunde, at dæmningen ikke fjernes, må det ske på et gyldigt grundlag, hvorfor nævnet burde have ophævet og hjemvist afgørelsen med bemærkning om, at bevaring af dæmningen vil kræve et nyt vandløbsregulativ, som samtidig vil kræve en forudgående konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsens regler.

---

23. februar 2024  
Sagsnr. 21/11038, 21/11039,  
21/11040, 22/00058 og  
22/00269  
Klagenummer: 1026613,  
1026674, 1026632, 1026571  
og 1026652  
FKL

## **AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET**

### **STADFÆSTELSE af afgørelse om ikke at fjerne bæverdæmning i Ramløse Å i forbindelse med vedligeholdelse af vandløbet i Gribskov Kommune**

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter vandløbslovens § 27, jf. § 31, jf. § 80, stk. 1.<sup>1</sup>

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Gribskov Kommunes afgørelse af 13. august 2021 om ikke at fjerne bæverdæmning i Ramløse Å ved st. 2.321 m i forbindelse med vedligeholdelse af vandløbet.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet<sup>2</sup> og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.<sup>3</sup> Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen kan anlægges ved domstolene.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

#### **MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2  
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00  
CVR-nr. 37795526  
EAN-nr. 5798000026070  
nh@naevneneshus.dk  
[www.naevneneshus.dk](http://www.naevneneshus.dk)

---

<sup>1</sup> Lovbekendtgørelse nr. 1217 af 25. november 2019 om vandløb med senere ændringer.

<sup>2</sup> Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

<sup>3</sup> Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

## 1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 9. september 2021 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af to bredejere opstrøms dæmningen (klager 1 og klager 3). Videre er afgørelsen påklaget til nævnet den 10. september 2021 af en bredejer til et sideløb opstrøms dæmningen, der er repræsenteret ved advokat (klager 2), og to pumpelag (klager 4 og klager 5). Klager 4 er repræsenteret ved konsulent.

Klagerne har navnlig anført, at

- bæverdæmningen skal fjernes, så vandføringsevnen sikres,
- der ikke er tale om en primær dæmning,
- bæverdæmningen medfører skade på andre arter og naturtyper, herunder bilag IV-arter, samt naturtyper på udpegningsgrundlaget for det nærtliggende Natura 2000-område,
- der ingen saglig begrundelse er for fastlæggelsen af vandspejlskotten,
- kommunen ikke har taget stilling til mulige afværgeforanstaltninger, og
- der ikke er foretaget partshøring.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.4.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har den 17. december 2021 afvist at tillægge klagen opsættende virkning.<sup>4</sup> Endvidere afslog nævnet den 20. maj 2022 at genoptage afgørelsen om afslag på at tillægge klagen opsættende virkning.<sup>5</sup>

## 2. Sagens oplysninger

### 2.1 Området

Sagen omhandler en bæverdæmning i Ramløse Å ved st. 2.321 m.

Ramløse Å er et offentligt vandløb, der er 3.370 m langt og åbent i hele forløbet. Vandløbet har sit begyndelsespunkt ved udløbet af Holløse Bredning og slutter ved udløbet til Arresø. Vandløbet er omfattet af ”Regulativ for Ramløse Å” vedtaget den 16. august 2017.

Det fremgår af regulativets pkt. 2, at oplandet til Ramløse Å overvejende består af landbrugsarealer, skov og moseområder. En beskeden del af området er bebygget.

Det fremgår af regulativets pkt. 3.2, at vandløbets vandføringsevne er beskrevet med en teoretisk skikkelse, og at vandføringsevnen skal svare til

---

<sup>4</sup> Afgørelsen kan findes her, <https://mfkn.naevneneshus.dk/afgoerelse/97fe394f-9c21-4480-889a-3a37c78d939c?highlight=>.

<sup>5</sup> Afgørelsen kan findes her, <https://mfkn.naevneneshus.dk/afgoerelse/b570cae1-33d0-4ad7-bd7a-59b2528a8a35?highlight=>.

vandføringsevnen i et teoretisk vandløb med dimensionerne angivet i skemaet i pkt. 3.3.

Ramløse Å er ifølge Arealinformation på Danmarks Miljøportal<sup>6</sup> beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.<sup>7</sup> Videre fremgår det, at store dele af de vandløbsnære arealer er registreret som § 3-beskyttet mose.

Endvidere fremgår det af bilag 2, jf. § 3, nr. 2 i miljømålsbekendtgørelsen,<sup>8</sup> at vandløbet er målsat til god økologisk og kemisk tilstand.

Nærmeste Natura 2000-område er område nr. 134, ”Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose,” der er beliggende umiddelbart på den nordlige side af Ramløse Å ved st. 2.321 m, og som vandløbet bliver en del af kort før udløbet i Arresø.<sup>9</sup>

## 2.2 Den påklagede afgørelse

### 2.2.1 Afgørelsen af 13. august 2021

Gribskov Kommune har den 13. august 2021 truffet afgørelse om ikke at fjerne bæverdæmning på Ramløse Å ved st. 2.321 m i forbindelse med vedligeholdelse af vandløbet, og at den regulativfastsatte vandføringsevne dermed ikke kan sikres. Afgørelsen er ifølge kommunen truffet med hjemmel i vandløbslovens § 27, jf. § 31 og § 62.

Om baggrunden for sagen fremgår det af afgørelsen, at Gribskov Kommune den 21. maj 2021 registrerede en bæverdæmning på Ramløse Å ved st. 2.321 m. Videre fremgår det, at kommunen herefter kontaktede Naturstyrelsen Nordsjælland for en vurdering af, hvorvidt der er tale om en primær eller en sekundær dæmning. Det fremgår endvidere, at styrelsen den 8. juni og 18. juni 2021 har svaret, at det er en primær dæmning, der sikrer den økologiske funktionalitet for bæveren i Ellemosen.

Af Naturstyrelsens mail af 8. juni 2021 fremgår bl.a. følgende:

”Min konklusion er at der, i lighed med efterårets bæverdæmning, stadig er tale om en primær dæmning, som primært er bygget for at kompensere for en lav vandstand i området.

Det er min opfattelse, at årsagen til at bæveren igen har etableret dæmningen er at vandstanden i Arresø, både ved indgangen til vinteren (september – oktober) og ved indgangen ynglesæsonen (primo maj), har været under den vandstand der har været da bæveren har anlagt og indrettet sit territorie

---

<sup>6</sup> <https://danmarksarealinformation.miljoportal.dk/>.

<sup>7</sup> Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

<sup>8</sup> Bekendtgørelse nr. 819 af 15. juni 2023 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

<sup>9</sup> <https://edit.mst.dk/media/fpahorki/n134-natura-2000-plan-2022-27-arresoe-ellemose-og-lille-lyngby-mose.pdf>.

og herunder bæverhytten. Det betyder at bæveren selv via sit dæmningsbyggeri etablerer og forsøger at fastholde den ”normalvandstand” der var gældende i forbindelse med anlæg af territoriet.

Derfor er det min vurdering, at man (nok/måske !) ville kunne argumentere, at der var tale om en sekundær dæmning i det omfang vandstanden i Arresø igen når til et niveau på eller over flodemålet, idet bæverdæmningen i så fald ikke ville være afgørende for funktionaliteten i bæverterritoriet.

Jeg vil gerne undersøge muligheden for at vi eventuelt kan regulere på dæmningen, således at vandstande opstrøms bæverdæmningen sænkes til et niveau der svarer til flodemålet i Arresø, og dermed til et niveau der antages at være gældende da bæverterritoriet er anlagt.

Forinden vil jeg gerne drøfte, hvilke (negative) konsekvenser den forhøjede vandstand har for Ellemosen og herunder også for landbrugsdriften på de arealer der ligger i oplandet til Ellemosen.?”

Af en intern mail hos Naturstyrelsen af 14. juni 2021, som er videresendt til Gribskov Kommune den 18. juni 2021, fremgår bl.a. følgende:

”Bæveren har igen i løbet af maj bygget dæmning over Ramløse Å, hvilket giver en del henvendelser fra pumpelag, vandløbslag og borgere til både Gribskov kommune og til NST.

Den nye dæmning vurderes at være en konsekvens af at vandstanden i Arresø faldt til ca. 38 cm under flodemålet på grund af et tørt forår.

Lige nu er vandstanden opstrøms bæverdæmningen ca. 10 cm over flodemålet, svarende til kote 4.14.

Efter diskussion af bæverforvaltningsplanen er der enighed om at vi kan regulere i en primær bæverdæmning, forudsat vi sikrer at den økologiske funktionalitet i bæverterritoriet kan opretholdes i fuldt omfang. I dette tilfælde er vurderingen at det ikke vil have nogen videre konsekvens for bæveren og den økologiske funktionalitet, hvis vandstanden sænkes marginalt.

I samarbejde med Gribskov kommune har vi derfor besluttet at vi nu regulerer i dæmningen, for at sænke vandstanden opstrøms bæverdæmningen ca. 10 cm, så vandstanden kommer til at svare til flodemålet i Arresø.

Reguleringen af dæmningen bliver iværksat på onsdag.”

Det fremgår af afgørelsen, at Gribskov Kommune den 8. juni 2021 har målt koten på vandspejlet lige opstrøms dæmningen til kote 4,13 m DVR90. Dæmningen støver ifølge kommunen vandet med ca. 40 cm. Videre fremgår det, at de lavere liggende arealer langs åen opstrøms dæmningen er tydeligt påvirket af stuvningen. Herudover fremgår det, at kommunen den 14. juni 2021, i samarbejde med Naturstyrelsen, har opsat en skalapæl umiddelbart opstrøms dæmningen, hvoraf vandspejlskoten kan aflæses. Det fremgår videre, at 29 cm på skalaen svarer til kote 3,90 m DVR90. Om Ramløse Å fremgår det af afgørelsen, at vandløbet har et meget lille fald

på 0,1 %. Med det fald har vandstanden i Arresø ifølge Gribskov Kommune en meget stor påvirkning på vandstanden i Ramløse Å. Videre fremgår det, at Arresø's flodemål er 3,90 m DVR90.

Som begrundelse for afgørelsen fremgår det, at fjernelsen af dæmningen i Ramløse Å vil være i strid med habitatdirektivets bestemmelser om forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Den omstændighed, at bæveren og dens aktiviteter er omfattet af habitatdirektivet medfører ifølge Gribskov Kommune, at den primære dæmning må accepteres. Kommunen har derfor ikke mulighed for at sikre, at vandføringsevnen fastsat i regulativet overholdes.

Det fremgår endvidere af afgørelsen, at for at tilgodese nogle bredejerers interesser opstrøms dæmningen, vil det efter Naturstyrelsens vurdering være muligt at regulere koten på dæmningen til maksimalt 3,90 m DVR90, svarende til flodemålet på Arresø, uden at det har nogen videre konsekvens for bæveren og dæmningens økologiske funktionalitet.

Videre fremgår det, at arbejdet med at holde dæmningen på kote 3,90 m DVR90 er påbegyndt den 22. juni 2021. Det er Naturstyrelsen, der varetager opgaven, og det er styrelsen, der vælger, hvilke metoder styrelsen vil benytte til at holde koten. Det fremgår i den forbindelse, at styrelsen den 16. juli 2021 har sat en strømtråd over dæmningen, for at holde bæveren væk fra at arbejde videre på dæmningen.

Herudover fremgår det af afgørelsen, at hverken Ramløse Å eller de omkringliggende arealer er levesteder for andre bilag IV-arter, hvis yngle- og rasteområder vil blive negativt påvirket af dæmningens spærring af vandløbet eller en midlertidig forhøjet vandstand i området. Det fremgår af notatet "væsentlighedsvurdering", som Gribskov Kommune har udarbejdet forinden afgørelsen, at kommunen har foretaget en vurdering i forhold til markfirben, spidssnudet frø, stor vandsalamander, stor kærguldsmed og bæver.

Videre fremgår det af notatet, at de oversvømmelser der, kan ske i/nær nogle af de udpegede naturtyper i Natura 2000-område nr. 134 som følge af bæverdæmningen, ikke vil påvirke naturtyperne væsentligt.

I forhold til bæveren fremgår det af notatet, at bæveren ikke har opnået gunstig bevaringsstatus, hvilke vil forudsætte en bestand på mindst 200 individer fordelt på ca. 50 familier. Ifølge Gribskov Kommune er det Naturstyrelsens vurdering, at der er omkring 70 individer fordelt på ca. 20 familier.

Endeligt fremgår det af afgørelsen, at afgørelsen er sendt til alle lodsejere opstrøms Ramløse Å st. 2.321 m. Videre fremgår det af sagens oplysninger, at afgørelsen er offentliggjort på Gribskov Kommunes hjemmeside den 13. august 2021.

### 2.2.2 Efterfølgende oplysninger

Det fremgår af sagens oplysninger, at Gribskov Kommune den 12. november 2021 har meddelt bredejerne, at bæverdæmningen er forsvundet natten mellem den 24. og den 25. oktober 2021. Det fremgår videre, at Naturstyrelsen overvejer, hvorvidt styrelsen vil politianmelde rydningen.

Det fremgår endvidere, at Gribskov Kommune ved tilsyn den 27. oktober 2021 har vurderet, at der er en sandbanke på tværs af vandløbet, der er 20-25 cm høj, 1-1,5 m bred, og at vandstanden over sandbanken er 20-25 cm. Videre fremgår det, at Naturstyrelsen har vurderet, at sandbanken kan fjernes uden at det vil ødelægge den økologiske funktionalitet for bæveren. Styrelsens begrundelse er, at vandstanden i Arresø er på niveau med flodemålet, hvilket betyder, at vandstanden i Ramløse Å og Ellemosen også er på det normale niveau for efteråret. Kommunen har herefter oplyst, at kommunen har bestilt opgravning af sandbanken hos en entreprenør og forventer at arbejdet er gennemført sidst i uge 46. Herefter vil de fysiske forhold i åen ifølge kommunen være i overensstemmelse med regulativet.

Gribskov Kommune har den 10. december 2021 oplyst, at der den 30. november 2021 er konstateret en ny primær bæverdæmning samme sted som tidligere.

Gribskov Kommune har dertil oplyst, at kommunen igen har spurgt Naturstyrelsen om, hvorvidt der er tale om en primær dæmning. Naturstyrelsen svarede følgende:

”Til dit spørgsmål, om der igen er tale om en primær dæmning, er svaret på baggrund af min besigtigelse den 6. november 2021 – Ja, der er min vurdering, at der nu igen tale om en primær dæmning.

Det er endvidere min vurdering, at årsagen til at bæveren har genopført dæmningen, er den markant lavere vandstand i Arresø og dermed i Ramløse Å og sydlige del af Ellemosen gennem november måned. I det omfang vandstanden er under flodemålet (kote 4,04) er dæmningen således af afgørende betydning for opretholdelsen af bæverterritoriet og bidrager således ganske væsentlig til at sikre bæverens yngle- og rastefunktion i den sydlige del af Ellemosen.

Bæveren er en bilag IV-art og dermed omfattet af EU's habitatdirektiv som strengt beskyttet. Dette indebærer at der skal tages væsentlige hensyn til den økologiske funktionalitet i bæverterritoriet.

Under det givne omstændigheder, er det er således stadig opfattelsen af en fjernelse af bæverdæmningen vil indebære en væsentlig forstyrrelse af bæverens yngle og opholdsmuligheder i den sydlige del af Ellemosen.

Det er dog vurderingen at bæverdæmningen vil kunne reguleres ned, svarende til flodemålet i Arresø, uden det får afgørende betydning for bæveren og for bæverterritoriet.



I forbindelse med besigtigelsen kunne det konstateres, at bæverdæmningen giver en aktuel stuvning på 30 – 35 cm og at vandstanden på skalapælen opstrøms bæverdæmningen var på 55.”

Det fremgår af sagens oplysninger, at Gribskov Kommune den 9. december 2021 har meddelt lodsejerne, at bæverdæmningen er tilbage, og at den ville blive reguleret til Arresø's flodemål som tidligere.

Gribskov Kommune har den 11. marts 2022 oplyst, at vandet står højt i Ramløse Å, og at bæverdæmningen derfor ligger under vandspejlet, hvorfor den ikke kan ses tydeligt.

### 2.3 Natur- og planforhold

Skov- og Naturstyrelsens har i 2007 udarbejdet en udsætningsplan for bæver i Arresøoplandet. Følgende fremgår af planens afsnit 6.5 om vurdering i relation til vandløbsloven:

”[...]

Bæveren vil som udgangspunkt kun blive tilladt at etablere dæmninger, hvor det ikke er i uoverensstemmelse med vandløbsregulativerne. At vandløbsregulativerne skal overholdes betyder bl.a. at de fastsatte bestemmelser om vandløbets afstrømningsevne og vandløbets vedligeholdelse skal overholdes.

De gældende regulativer for både amts og kommune vandløb i Arresøoplandet betyder, at det kun er meget få steder i amtet, at der kan accepteres dæmninger og slet ikke i de nedre dele af vandløbet, hvor der stort set ikke er noget fald på vandløbene, og hvor området vandløbene gennemløber er meget flade.

I vandløbsregulativerne er også indbygget miljømæssige hensyn, herunder kan f.eks. tages særlige hensyn til fisk og odder. På længere sigt, når man ser hvor bæveren etablerer sig, er det en god ide, at vandløbsmyndighederne, hvor det er muligt tilpasser bestemmelserne i regulativerne til forekomsten af bæver.

I en række vådområder og søer er endvidere fastsat bestemte vandstandskoter, som ikke må overstiges af hensyn til omkringliggende jordbrug og bebyggelse. Bygger bæveren dæmninger, der medfører at vandstanden vil stige over den fastlagte kote, skal dæmningerne fjernes, eller der skal lægges et rør igennem dæmningen, som muliggør, at man kan sænke vandstanden til den fastsatte kote.

På følgende strækninger kan der ikke tillades dæmninger, eller skal der tages særlige hensyn:

[...]

I Ramløse Å kan der ikke tolereres dæmninger pga. de fastsatte vandstandskoter og det lave fald.”

Af forvaltningsplan for bæver fra 2020 fremgår det af afsnit 1, at formålet med forvaltningsplanen er, at beskrive den fremadrettede forvaltning med udgangspunkt i, at bæveren i dag anses som en integreret del af den danske natur (i det vestlige Jylland), men endnu ikke har opnået gunstig bevaringsstatus.<sup>10</sup>

Af afsnit 2 i forvaltningsplanen fremgår det, at det er nødvendigt for bæveren, at der er permanent adgang til vand, og at vandet er tilstrækkeligt dybt, helst 50-80 cm. Vanddybden sikrer, at indgangen til boet konstant er under vand, så angreb fra rovdyr (f.eks. ræv, ulv og hund) besværliggøres. Bæveren sikrer permanent adgang til vand ved at grave kanaler og etablere vandsystemer. Vandsystemerne bruges til at sikre adgangen til vigtige fødeområder eller for at skabe forbindelse mellem f.eks. to søer. Hvis vanddybden ikke er tilstrækkelig, eller der er behov for et udvidet vandsystem, forsøger bæveren at regulere vandstanden ved at bygge dæmninger. Videre fremgår det, at der i forvaltningsplanen skelnes mellem primære dæmninger, der sikrer indgangen til boet, og sekundære dæmninger, som har til formål at øge fødesøgningsmulighederne. Alle dæmninger kan variere meget i både størrelse og omfang. Generelt vil de primære dæmninger dog være af mere stabil karakter, som opretholdes over længere tid for netop at sikre boet.

Det fremgår af forvaltningsplanens afsnit 4.5.4 om håndtering af konflikter omkring dæmninger, at en mulig afværgeforanstaltning vil være at nedbryde dæmningen til det ønskede niveau og derefter opsætte en eltråd hen over dæmningen ude i vandløbet, som gør det vanskeligere for bæveren at genopbygge dæmningen.

I forvaltningsplanens afsnit 4.5.4 er det endvidere beskrevet, at det i forhold til regulering af dæmninger er væsentligt at skelne mellem primære og sekundære dæmninger, da primære dæmninger sikrer yngle- eller raste-funktioner for bæveren. Sekundære dæmninger bliver derimod etableret for at øge bæverens sprednings- og fødesøgningsveje eller som back up nedstrøms for de primære dæmninger. Det fremgår af forvaltningsplanen, at sekundære dæmninger ikke er omfattet af beskyttelsen og vil kunne fjernes året rundt uden dispensation fra Miljøstyrelsen. Det skal dog vurderes, om gentagne fjernelser af sekundære dæmninger fra den samme bæverfamilie kan udgøre en forsætlig forstyrrelse, som vurderes at kunne påvirke den lokale bestand, hvilket vil forudsætte en dispensation fra Miljøstyrelsen.

Det fremgår videre af afsnittet, at kommunerne er vandløbsmyndighed, og at de i forbindelse med administration af vandløbsloven skal vurdere, om

---

<sup>10</sup> <https://edit.mst.dk/media/rsxplbdw/forvaltningsplan-for-baever-2020.pdf>.

fjernelse af primære dæmninger vil være en forstyrrelse eller ødelæggelse af bæverens yngle- og/eller rasteområder, og om det betyder, at den økologiske funktionalitet ikke kan opretholdes, jf. habitatbekendtgørelsens<sup>11</sup> bestemmelser om varetagelse af beskyttelsen af visse arter ved godkendelse af planer og projekter.

Videre fremgår det, at hvis den økologiske funktionalitet ikke kan opretholdes, skal der ansøges om dispensation til at fjerne dæmningen. Dispensation forudsætter, at direktivets fravigelsesbetingelser er opfyldte (f.eks. væsentlige økonomiske hensyn eller væsentlige samfundsinteresser). Der vil være situationer, hvor det vil være i strid med beskyttelsen af bæveren at fjerne dæmninger, og hvor det ikke er muligt at opnå dispensation til dette.

I forhold til håndtering af dæmninger fremgår det endvidere af forvaltningsplanen, at en mindre indgribende metode til at regulere vandstanden er at føre et rør gennem dæmningen. Endvidere fremgår det af afsnit 4.5.5 og 4.5.6, at andre typer af afværgetiltag kan være bortskræmning med blinklys, ultralyd, CD'er hængt på snore eller ledninger over den potentielle dæmning, indhegning af et mindre område eller indfangning og flytning.

Af afsnit 4.8 fremgår det, at Naturstyrelsen står til rådighed for rådgivning men henblik på oplysning om bæveren og for at afhjælpe og reducere eventuelle problemer med bævere. Det fremgår, at lodsejer eller kommuner kan få en vurdering af, om Naturstyrelsen finder, at et eventuelt tiltag ødelægger den økologiske funktionalitet, og at det derfor vil være nødvendigt at søge dispensation. Det fremgår videre af afsnit 4.9, at styrelsen kan rådgive om hvilke afværgeforanstaltninger, der vil være relevante i en konkret situation, og om de vil kræve dispensation.

Af forvaltningsplanens bilag 1, afsnit 6.2 fremgår det, at bæveren, jf. naturbeskyttelseslovens § 29 a, ikke forsætligt må forstyrres med skadelig virkning for arten eller bestanden. Eksempelvis må bæverens yngle- eller rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges, hvor den har etableret en fast bestand.

Endvidere fremgår det af forvaltningsplanens afsnit 4.9 og bilag 1, afsnit 6.4, at kommunen skal foretage vurdering af behovet for at beskytte visse arter, når den som driftsherre tilrettelægger og gennemfører aktiviteter, herunder når den som vandløbsmyndighed vedligeholder offentlige vandløb. Kommunen kan søge vejledning ved Naturstyrelsen om relevante afværgeforanstaltninger, samt hvorvidt de vil kræve dispensation. Kommunen skal søge Miljøstyrelsen om tilladelse, hvis en afværgeforanstaltning kræver dispensation.

---

<sup>11</sup> Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Videre fremgår det af bilag 1 afsnit 6.4, at den omstændighed, af bæveren og dens aktiviteter er omfattet af habitatbeskyttelsen, i konkrete tilfælde kan føre til, at bæveren og dens aktiviteter må accepteres, og at vandløbsregulativer og vandløbsvedligeholdelse skal tilpasses beskyttelsen af bæveren.

Endvidere fremgår det af bilag 1 afsnit 6.4.1, at kan vandløbsvedligeholdelsen ikke opretholdes til sikring af et vandløbs skikkelse eller vandføringsevne uden indgriben i bæveraktiviteter, der er beskyttet af habitatreglerne, vil det for offentlige vandløb betyde, at regulativet for vandløbet vil skulle opdateres, så regulativbestemmelserne tager højde for de beskyttede bæveraktiviteter i vandløbet.

#### *2.4 Klagens indhold*

Klager 1 har anført, at hvis der ikke gøres noget for at undgå oversvømmelse af klager 1's ejendom, vil det have store økonomiske konsekvenser.

Klager 1 har herudover anført, at klager 1 tilslutter sig klagen fra klager 3.

Klager 2 har anført, at bæverdæmningen skal fjernes. Klager 2 har bemærket, at det er i direkte strid med vandløbslovens formål om afledning af vand ikke at fjerne bæveren. Et eventuelt hensyn til bæveren må ifølge klager 2 tages på en måde, der ikke ødelægger ejendomme eller forhindrer deres benyttelse.

Klager 2 har endvidere anført, at det er en væsentlig fejl ved Gribskov Kommunes sagsbehandling, at klager 2 ikke er blevet hørt eller fået afgørelsen direkte tilsendt. Klager 2 har derfor kun ved et tilfælde fået kendskab til afgørelsen.

Derudover har klager 2 anført, at klagers 2's ejendom bliver forurennet med spildevand, der ikke kan ledes ud i vandløbet, som følge af dæmningen.

Klager 3 har anført, at klager 3's grunde har stået under blankt vand som følge af den manglende oprensning af Ramløse Å på grund af bæveren.

Klager 3 har endvidere anført, at Gribskov Kommunes afgørelse er ugyldig, da den er truffet uden forudgående høring eller involvering af de berørte lodsejere.

Videre har klager 3 anført, at afgørelsen mangler en stillingtagen til den i vandløbsloven fastsatte erstatningsforpligtigelse.

Afgørelsen mangler derudover ifølge klager 3 en stillingtagen til mulige afværgeforanstaltninger af bæverdæmningen bortset fra et meget højt sat flodemål, der er langt over flodemålet størstedelen af året. Der er ifølge klager 3 flere mulige afværgeforanstaltninger, der burde overvejes, hvoraf nogle af disse fremgår af forvaltningsplanen for bævere.

Klager 3 har endvidere anført, at afgørelsens præmis om en primær bæverdæmning ikke er underbygget og ikke godtgjort. Der er ifølge klager 3 ikke påvist en bæverrede. En primær bæverdæmning skal ifølge klager 3 have bæverbo med unger. Hvis den ikke har dette er det et sekundært bæverbo. Klager 3 har påpeget, at Naturstyrelsen er rådgiver for Gribskov Kommune på dette punkt, men ikke beslutningstager.

Herudover har klager 3 anført, at det ikke er dokumenteret, at de oversvømmelser som bæveren forårsager ikke påvirker andre bilag IV-arter negativt. Ifølge klager 3 er den fredede orkide plettede gøgeurt på klagers ejendom. Videre har klager 3 anført, at faunaen på klagers ejendom bliver ødelagt på grund af oversvømmelse, og det naturgenopretningsprojekt, som klager 3 har oplyst at have sammen med Gribskov Kommune på klager 3's ejendom, er spildt. Ifølge klager 3 er det forkert ensidigt at tilgodese bæveren frem for alle andre arter.

Klager 3 har desuden anført, at en yderligere vandophobning kan true fortidsminder som f.eks. oldtidsvejen, der er i området.

Endvidere har klager 3 anført, at det fremgår klart af udsætningsplanen for bævere fra 2010 [2007], at tilstødende åer til Arresø skal holdes fri for bæverdæmninger, og at kommunen derfor administrerer i strid med udsætningsplanen. Klager 3 har videre fremhævet, at det fremgår af udsætningsplanen, at manglende oprensning vil medføre en negativ påvirkning af Arresø.

Endeligt har klager 3 anført, at det er stødende, at Gribskov Kommune har truffet en afgørelse, der medfører, at klager 3 ikke kan færdes på egen grund.

Klager 3 har den 4. november 2021 supplerende anført, at Hillerød Kommune fjerner bæverdæmninger. Klager 3 har herefter opfordret Gribskov Kommune til at følge samme praksis, så ejere behandles lige.

Klager 3 har den 9. februar 2022 anført, at der er en række bilag IV-arter, der bliver truet ved oversvømmelsen. Klager 3 har i den forbindelse henvist til fund af stor kærguldsmed og stor vandsalamander i Ellemosen i 2019, der er registreret på arter.dk af Gribskov Kommune samt fund af spidssnudet frø i 2011 registreret af Miljøstyrelsen. Klager 3 har endvidere for dokumentation af kommunens viden om bilag IV-arter henvist til Natura 2000-handleplanen 2016-2021 for Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose, hvori bl.a. stor vandsalamander og stor kærguldsmed er nævnt.

Den 3. maj 2022 har klager 3 supplerende anført, at Gribskov Kommunes synspunkt om, at opdæmmed vand – og dermed mere næringsholdigt vand – ikke truer andre dokumenterede bilag IV-arter i Ellemose ikke er underbygget.

Klager 3 har den 13. august 2022 anført, at det fremgår af Naturstyrelsens kommissorium af 18. maj 2011 for følgegruppe vedrørende bæver i Arresøoplandet, hvordan bæverdæmninger skal fjernes/neutraliseres. Klager 3 har påpeget af Gribskov Kommune var aftalepart her, og at kommunen ikke ensidigt kan bryde aftalen.

Den 21. marts 2023 har klager 3 anført, at skoven omkring Ellemose vil uddø, hvis bæverdæmningen ikke fjernes, hvilket er i strid med FN's klimamål om bevarelse af skov.

Herudover har klager 3 den 27. juni 2023 anført, at Gribskov Kommune med afgørelsen de facto har gennemført et reguleringsprojekt, dog uden at anvende de lovgivne procedure, herunder pligt til erstatning.

Klager 4 har anført, at det forhøjede vandspejl opstrøms bæverdæmningen har medført tab af bl.a. afgrøder, og at Gribskov Kommune er erstatningspligtig for dette tab. Videre har klager 4 bemærket, at kommunen ikke har forholdt sig til ændringen i vandføringen for tilløbet Landdiget, hvilket er en væsentlig mangel i sagsbehandlingen. Vandspejlet har ifølge klager 4 i flere tilfælde været over kote 3,90 m DVR90, hvorfor erstatningen skal fastsættes herefter.

Der er endvidere ifølge klager 4 ikke en saglig begrundelse for valget af vandspejlskoten. Arresøs vandspejl er ifølge klager 4 underlagt store udsving hen over året, og det fastsatte flodemål beskriver det vandspejl, der om vinteren ikke må overskrides. Om sommeren har Arresø ifølge klager 4 et vandspejl, som ligger 50-70 cm lavere. Klager 4 har i den forbindelse oplyst, at klager 4's pumpning af vand ud i Ramløse Å er tilrettelagt efter det faldende vandspejl i Arresø.

Klager 4 har endvidere anført, at det ikke er dokumenteret, at dæmningen er en primær dæmning. Ifølge klager 4 findes der ikke et beboet bæverbo i næroplanet.

Derudover har klager 4 anført, at det er en mangel i sagsbehandlingen, at det ikke er belyst, hvordan det forhøjede vandspejl i oplandet truer med at drukne fredede arter i oplandet, herunder orkidéer.

Klager 4 har den 17. februar 2022 supplerende anført, at der på nuværende tidspunkt ikke befinder sig en bæverdæmning ved st. 2.321 i Ramløse Å.

Endvidere har klager 4 gjort opmærksom på, at det fremgår af arter.dk, at Gribskov Kommune selv har registreret flere bilag IV-arter i området, herunder stor vandsalamander, spidssnudet frø og stor kærguldsmed. Det er derfor forkert, når kommunen skriver, at der ikke er andre bilag IV-arter. Ifølge klager 4 vil disse arter endvidere lide skade ved tilførsel af næringsholdigt vand, hvilket ikke er medtaget i kommunens vurdering.

Derudover har klager 4 henvist til, at det fremgår af den oprindelige udsætningsplan for bævere fra 2007, at bæverdæmninger i Ramløse Å ikke kan tolereres grundet de fastsatte vandstandskoter og det lave fald gennem åen.

Herudover har klager 4 den 25. marts 2022 i det væsentligste gengivet og underbygget det allerede anførte.

Den 29. april 2022 har klager 4 anført, at i Sverige, som er underlagt samme EU-retlige regler, findes der ikke primære dæmninger uden for ynglesæsonen, hvorfor alle dæmninger må fjernes her.

Klager 4 har endeligt den 10. maj 2023 anført, at eftersom bæverdæmningen har været væk i en periode, er grundlaget for Gribskov Kommunes afgørelse ikke eksisterende, hvorfor oprensning af vandløbet burde have været gennemført.

Klager 5 har anført, at Gribskov Kommune er ansvarlig for erstatning af skader sket opstrøms bæverdæmningen. Videre har klager 5 bemærket, at kommunen slet ikke har forholdt sig til ændringen i vandføringen for tilløbet til Ramløse Å umiddelbart opstrøms dæmningen, hvilket er en væsentlig mangel i sagsbehandlingen. Vandspejlet i grøften er ifølge klager 5 hævet med ca. 50 cm i forhold til en normal sommer, hvilket betyder, at det nogle steder ikke er sikkert at bevæge sig rundt på arealerne.

Der er endvidere ifølge klager 5 ikke en saglig begrundelse for valget af vandspejlskoten. Arresøs vandspejl er ifølge klager 5 underlagt store udsving hen over året, og det fastsatte flodemål beskriver det vandspejl, der om vinteren ikke må overskrides. Om sommeren har Arresø ifølge klager 5 et vandspejl, som ligger 50-70 cm lavere. Klager 5 har i den forbindelse oplyst, at klager 5's pumpning af vand ud i Ramløse Å er tilrettelagt efter det faldende vandspejl i Arresø.

Klager 5 har endvidere anført, at det ikke er dokumenteret, at dæmningen er en primær dæmning. Ifølge klager 5 findes der ikke et beboet bæverbo i nærolandet.

Derudover har klager 5 anført, at det er en mangel i sagsbehandlingen, at det ikke er belyst, hvordan det forhøjede vandspejl i oplandet truer med at påvirke den registrerede habitatnatur i Natura 2000-område nr. 134, herunder rigkær, tidvis våd eng, hængesæk og søer under 5 ha. Ifølge klager 5 kan alle disse naturtyper blive negativt påvirket af en opstuvning af næringsstofrigt vand.

### *2.5 Gribskov Kommunes bemærkninger til klagen*

Gribskov Kommune har i bemærkninger af 28. september 2021 til klagen anført, at afgørelsen er meddelt uden forudgående høring, idet der er tale om en konstatering med en afgørelse om, at regulativet ikke kan overholdes. Der er dermed ikke tale om en afgørelse med flere udfaldsrum, hvorfor

en partshøring ikke ville have kunne ændre på udfaldet. Videre har kommunen bemærket, at afgørelsen er sendt til alle bredejere på Ramløse Å, da det blev vurderet, at de var direkte påvirket af dæmningen. Afgørelsen har endvidere ifølge kommunen været offentliggjort på kommunens hjemmeside.

Gribskov Kommune har endvidere anført, at vandløbslovens skal fortolkes EU-konformt, og dermed i overensstemmelse med habitatdirektivet, hvorfor afgørelsen ikke er i strid med vandløbslovens formål.

Om stillingstagen til mulige afværgeforanstaltninger bemærker Gribskov Kommune, at beslutningen om afværgeforanstaltninger, som beskrevet i forvaltningsplanen for bævere, træffes af Naturstyrelsen, og at klager kan kontakte styrelsen herom.

Gribskov Kommune har endvidere i forhold til, hvorvidt der er tale om en primær dæmning eller ej anført, at det er Naturstyrelsen, der varetager tilsynet med bævere, og at det derfor er styrelsen, der ligger inde med mest viden om bævere.

Fortidsminder i området er herudover ifølge Gribskov Kommune ikke truet af oversvømmelser, så længe den i afgørelsen fastsatte kote opretholdes.

Om påvirkningen af de omkringliggende arealet har Gribskov Kommune anført, at med det lille fald som Ramløse Å har, er vandstanden i Arresø af meget stor betydning for vandstanden i Ramløse Å. Ved at fastsætte en kote på bæverdæmningen, der svarer til flodemålet i Arresø, er det kommunens vurdering, at der ikke vil ske markante ændringer af afvandingen i området. I den forbindelse har kommune henvist til målinger af vandstanden i Ramløse Å i perioden 23. maj 2018 til 1. september 2021, der ifølge kommunen viser, at vandspejlet i efteråret og i vintermånederne ofte er over 3,90 m DVR90. Ved en fast kote over bæverdæmningen på 3,90 m DVR90 vil der ifølge kommunen i sommerperioden være arealer, som normalt kun er vandpåvirket i vintermånederne, som også vil være vandpåvirket over sommeren som følge af dæmningen. Påvirkningen af tilløbene til Ramløse Å opstrøms bæverdæmningen vil i øvrigt ifølge kommunen være den samme som påvirkningen af selve Ramløse Å.

Gribskov Kommune har i forhold til det anførte om, at vandspejlet har været højere end den fastsatte kote bemærket, at Naturstyrelsen har haft en indkøringsperiode med at tilpasse toppen af dæmningen. Det er ifølge kommunen styrelsens erfaring, at bæveren hurtigt genopbygger dæmningen, hvilket kræver tilsyn og regulering et par gange om ugen. Videre har kommunen oplyst, at styrelsen har opsat en strømførende tråd over dæmningen, for at bæveren ikke skulle blive ved med at genopbygge den, og dette tiltag har ifølge kommunen vist sig effektivt. Endvidere har der ifølge



kommunen flere gange hen over sommeren været flere kraftige regnhændelser, hvor vandstanden bag dæmningen efterfølgende har været højere end den fastlagte kote, men at vandstanden efterfølgende er faldet igen.

Om fastlæggelsen af koten til 3,90 m DVR90 har Gribskov Kommune oplyst, at den første dæmning på Ramløse Å blev registreret i oktober 2020. Den blev ifølge kommunen ulovligt fjernet i julen 2020. Videre har kommunen oplyst, at dæmningen herefter ikke blev genopbygget, idet vandspejlet i Arresø på daværende tidspunkt lå omkring kote 3,90 m DVR90 og over. Først i april 2021 da vandspejlet i Arresø faldt, blev dæmningen ifølge kommunen genopbygget. Kommunen her hertil bemærket, at det er på den baggrund, at Naturstyrelsen har vurderet, at bæverens krav til vandstanden ligger omkring de 3,90 m DVR90, hvis den økologiske funktionelitet skal opretholdes.

Den 4. april 2022 har Gribskov Kommune supplerende anført, at kommunen via modelberegninger har vurderet, at de registrerede bilag IV-arter i området ikke berøres før end vandstanden er på over kote 4,5 m DVR90.

### **3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse**

#### *3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger*

##### *Vedligeholdelse*

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker indledningsvist, at sagen omhandler vedligeholdelse af vandløbet og ikke et reguleringsprojekt efter vandløbslovens § 17 som anført i en af klagerne. Nævnet bemærker, at en regulering efter nævnets praksis<sup>12</sup> kræver en aktiv handling, der indebærer en ændring af vandløbet, hvilket der ikke er tale om ved en bævers etablering af en dæmning.

Det fremgår at vandløbslovens § 27, stk. 1, at vandløb skal vedligeholdes således, at det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres, medmindre andet er fastsat i regulativet eller en afgørelse efter lovens § 36 a, stk. 1. Vedligeholdelsen af offentlige vandløb påhviler ifølge lovens § 31 vandløbsmyndigheden.

Habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, pålægger medlemsstaterne at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i direktivets bilag IV. Ordningen skal efter bestemmelsens litra (d) blandt andet omfatte et forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder.<sup>13</sup> Bæver, bortset fra de estiske, lettiske, litauiske, polske, finske og svenske populationer, fremgår af direktivets bilag IV.

---

<sup>12</sup> Se NMK-43-00316.

<sup>13</sup> Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer.

Habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d er navnlig implementeret i dansk lovgivning ved reglerne i habitatbekendtgørelsen § 10 og ved naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2.

Habitatbekendtgørelsens regler finder alene anvendelse, hvis den meddelte afgørelse er omfattet af opstillingen i habitatbekendtgørelsens § 7 eller § 8. Vandløbslovens § 27 er ikke omfattet af opstillingen.

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2, at yngle- og rasteområder for de arter, der er nævnt i bilag 3 til loven, ikke må beskadiges eller ødelægges. Bæver fremgår ikke af lovens bilag 3.

Af de almindelige bemærkninger til lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om jagt og vildtforvaltning og forskellige andre love,<sup>14</sup> hvori § 29 a, stk. 2, blev indsat i naturbeskyttelsesloven, fremgår det af afsnit 1.1 om lovforslagets baggrund mv., at lovforslagets hovedformål er at supplere den gældende gennemførelse af habitatdirektivets artikel 12 om beskyttelsesordning for arter, som er opført på direktivets bilag IV, og fravigelsesbestemmelserne i artikel 16.

Videre fremgår følgende af bemærkningerne til naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2:

”Bestemmelsen gennemfører habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d). Den indeholder forbud mod at beskadige og ødelægge yngle- eller rasteområder for de særligt beskyttede arter i Danmark, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a, jf. habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d). De beskyttede arter fremgår af lovforslagets bilag 1 (bilag 3 til loven). [...]

En stor del af yngle- eller rasteområderne er i forvejen beskyttet efter gældende regler mod at blive ødelagt eller beskadiget. Forbuddet supplerer de gældende regler ved at forbyde ødelæggelse og beskadigelse af yngle- eller rasteområder, som ikke i forvejen er beskyttede. Forbuddet har således kun selvstændig betydning for yngle- eller rasteområder som kan berøres af aktiviteter, der ikke i forvejen kræver tilladelse efter regler, der varetager naturhensyn, eller som i øvrigt ikke skal forelægges myndighederne, inden de kan iværksættes. Det gælder f.eks. yngle- eller rasteområder for de beskyttede arter i løvskov, visse vandhuller og råstofgrave.  
[...]

Spontane og tilfældige forekomster af arter i områder, der ikke regelmæssigt udnyttes af arten, f.eks. strejfer af bilag IV-arter fra andre lande, er ikke omfattet af beskyttelsen.

[...]”

---

<sup>14</sup> Lov nr. 514 af 12. juni 2009, [https://www.folketingstidende.dk/samling/20081/lovforslag/L153/20081\\_L153\\_som\\_fremsat.pdf](https://www.folketingstidende.dk/samling/20081/lovforslag/L153/20081_L153_som_fremsat.pdf).

Efter naturbeskyttelseslovens § 29 b kan miljøministeren udfærdige forvaltningsplaner og iværksætte andre tiltag, herunder yde tilskud, med henblik på bevaring af de arter eller bestande af disse, der er nævnt i bilag 3 til loven.

Ifølge EU-Kommissionens vejledning om beskyttelse af bilag IV-arter skal habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d forstås som en målsætning om, at den økologiske funktionalitet i yngle- og rasteområder bevares.<sup>15</sup>

Yngleområder defineres i vejledningen som de områder, der skal bruges til parring og fødsel, og endvidere dækker området i nærheden af rede- eller fødselsstedet, hvis afkommet er afhængigt af sådanne områder. Rasteområder defineres som de områder, der benyttes af et dyr eller en gruppe af dyr, når de ikke er aktive. Rasteområder omfatter også strukturer, som dyr etablerer som rasteområder, f.eks. reder, huler eller skjulesteder.<sup>16</sup>

Fælles for yngle- og rasteområder er, at de anvendes regelmæssigt af arten.<sup>17</sup>

Ved et yngle- eller rasteområde i habitatdirektivets forstand forstås en samling ("netværk") af lokaliteter, hvor en bestand af en art yngler eller raster. Betydningen af de enkelte lokaliteter i netværket kan afhænge af bestandens tæthed og spredningsmuligheder. Ved vurderingen af om et yngle- eller rasteområde beskadiges eller ødelægges, er det afgørende, om den økologiske funktionalitet af netværket af lokaliteter kan opretholdes på mindst samme niveau som hidtil.<sup>18</sup>

Det er den kompetente myndigheds ansvar i overensstemmelse med det almindelige forvaltningsretlige undersøgelsesprincip at sikre sig, at der er tilvejebragt tilstrækkelige oplysninger til at kunne vurdere, om yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter beskadiges eller ødelægges. Der kan ikke fastlægges entydige kriterier for omfanget og karakteren af de oplysninger, der er nødvendige. Det afhænger af den konkrete situation. Der kan f.eks. i tilfælde af ældre oplysninger være behov for at vurdere, om oplysningerne skal opdateres for at afgøre, om arten rent faktisk fortsat forekommer i de berørte områder. Der kan ikke fastsættes præcise kriterier for, hvornår op-

---

<sup>15</sup> Vejledning om streng beskyttelse af dyrarter af fællesskabsbetydning i henhold til Habitatdirektivet, Kommissionens meddelelse af 12. oktober 2021, C (2021) 7301 (herefter EU-kommissionens vejledning).

<sup>16</sup> EU-Kommissionens vejledning, pkt. 2.52-2.57.

<sup>17</sup> Jf. pkt. 9.4.1 i Miljøstyrelsens vejledning nr. 48 til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, Miljøstyrelsen, december 2020 (herefter Miljøstyrelsens habitatvejledning).

<sup>18</sup> Miljøstyrelsens habitatvejledning, pkt. 9.7.1.4 og EU-Kommissionens vejledning pkt. 2.52, hvorefter habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d, bør forstås som en målsætning om opretholdelse af yngle- og rasteområders økologiske funktion.

lysninger er for gamle, da arterne er meget forskellige, ligesom den naturlige udvikling (f.eks. tilgroning) af et område kan have betydning for, om en art er til stede.<sup>19</sup>

EU-Domstolen har i Grand hamster II-dommen med henvisning til EU-Kommissionens vejledning udtalt, at det efter habitatdirektivets artikel 12, stk. 1 litra d, navnlig skal sikres, at en beskyttet dyrearts yngle- og rasteområder ikke beskadiges eller ødelægges af menneskelige aktiviteter, således at disse områder fortsat frembyder de vilkår, der er nødvendige for, at denne dyreart inden for dette område kan raste eller yngle med succes. Ved en sådan vurdering skal der tages hensyn til de økologiske krav, der gælder for hver enkelt af de berørte dyrearter, som det pågældende individ tilhører, samt til situationen på individniveau for denne dyreart, som benytter det pågældende yngle- eller rasteområde.<sup>20</sup>

Det fremgår endvidere af EU-Domstolens i Białowieża-skoven-dommen, at den strenge beskyttelse, der er fastsat i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra d), finder anvendelse, uanset artens antal.<sup>21</sup>

Hvis en given lokalitet tjener som yngle- eller rasteområde for en bilag IV-art, skal det herefter vurderes, hvordan projektet vil påvirke lokaliteten umiddelbart. Er den umiddelbare påvirkning skadelig, skal det vurderes, om lokalitetens vedvarende økologiske funktionalitet som yngle- eller rasteområde i givet fald vil kunne opretholdes ved hjælp af afværgeforanstaltninger. Det afgørende er, at områdets fortsatte økologiske funktionalitets bevares eller forbedres. Hvis afværgeforanstaltningerne ikke med en høj grad af sikkerhed må forventes at ville virke i tilstrækkeligt omfang, skal projektet tilpasses, således at den umiddelbare skade på lokaliteten undgås.<sup>22</sup>

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Gribskov Kommunes vurdering af, at området omkring Ramløse Å st. 2.321 m udgør et yngle- og rasteområde for bæver. Nævnet har i vurderingen lagt vægt på, at det fremgår af forvaltningsplanen for bæver, at bæveren er afhængig af en tilstrækkelig vanddybde til sikring af sit yngle- og rasteområde, idet dette har til formål at holde indgangen til boet konstant under vand, så angreb for rovdyr besværliggøres.<sup>23</sup> Videre har nævnet lagt vægt på, at bæverens gentagende retablering af dæmningen viser, at det er tale om et område, hvor bæveren sikrer, at den rette vanddybde op-

---

<sup>19</sup> Jf. i det hele Miljøstyrelsens habitatvejledning, pkt. 9.6.4-9.6.6.

<sup>20</sup> EU-Domstolens dom af 28. oktober 2021, sag C-357/20, Magistrat der Stadt Wien (Grand hamster - II), præmis 52.

<sup>21</sup> EU-Domstolens dom af 17. april 2018, sag C-441-/17, Kommissionen mod Polen (Białowieża-skoven), præmis 237.

<sup>22</sup> Se EU-Kommissionens vejledning, pkt. 2.67-2.69.

<sup>23</sup> Forvaltningsplan for bæver s. 5 og 18.

retholdes. Endvidere har nævnet lagt vægt på, at vurderingen er underbygget ved flere besigtigelser af dæmningen foretaget af henholdsvis kommunen og Naturstyrelsen, samt at Naturstyrelsen har udtalt, at dæmningen er af afgørende betydning for opretholdelsen af bæverterritoriet og ganske væsentligt bidrager til at sikre bæverens yngle- og rastefunktion. At der ikke i sagen er oplysninger om, at der direkte er konstateret et bæverbo, kan ikke i det konkrete tilfælde føre til at området ikke skal anses som et yngle- og rasteområde for bæver.

Idet bæveren er omfattet af bilag IV til habitatdirektivet er der herefter, jf. habitatdirektivets art. 12, stk. 1, litra d, et forbud mod at beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområdet ved Ramløse Å st. 2.321 m.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at habitatbekendtgørelsens § 10 ikke er anvendelig i det konkrete tilfælde, idet vandløbslovens § 27 ikke er omfattet af oplysningen i habitatbekendtgørelsens § 7 eller § 8.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder i det konkrete tilfælde, at beskyttelsen af bilag IV-arters yngle- og rasteområder i habitatdirektivet skal ses implementeret i naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2. Nævnet bemærker, at bestemmelsen er anvendelig uanset, at bæver ikke fremgår af bilag 3 til naturbeskyttelsesloven. Efter nævnets opfattelse må det anses som en fejl/forglemmelse, at bæver ikke fremgår af bilag 3 til loven. Nævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at det fremgår af forarbejderne, at bestemmelsen skal beskytte de arter i Danmark, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, og at miljøministeren i naturbeskyttelseslovens § 71 a til opfyldelse af habitatdirektivet har en beføjelse til at ændre lovens bilag 3. Videre har nævnet lagt vægt på, at Miljøstyrelsen har udarbejdet en forvaltningsplan for bæver, jf. naturbeskyttelseslovens § 29 b, uanset at bæver ikke fremgår af bilag 3, hvilket også er en forudsætning herfor. Derudover har nævnet lagt vægt på, at bæver fremgår af bilag 7 til habitatbekendtgørelsen, der ligesom bilag 3 til naturbeskyttelsesloven ifølge bilagenes overskrifter omhandler naturligt hjemmehørende arter i Danmark.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder herefter, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Gribskov Kommunes vurdering af, at det vil beskadige eller ødelægge den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområdet for bæver, hvis dæmningen helt fjernes eller koten for dæmningen sættes til mindre end 3,90 m DVR90. Nævnet har i vurderingen heraf lagt vægt på, at bæver, jf. det allerede anførte ovenfor, er afhængig af opretholdelsen af en tilstrækkelig vandstand, og at det er Naturstyrelsens vurdering, at der er tale om en primær dæmning, der sikrer opretholdelse af den nødvendige vandstand. Uden dæmningen vil området derfor ikke fungerer som yngle- og rasteområde for bæver. Videre har nævnet lagt vægt på, at bæveren i

Nordsjælland af DCE i et notat<sup>24</sup> fra 2016 vurderes til først at opnå gunstig bevaringsstatus i 2045 med opnåelsen af 200 individer fordelt på 50 familier, og at en fjernelse af dæmningen vil kunne reducere bæverens økologiske bæreevne, særligt henset til bæverens gentagende genopbygning af dæmningen på det samme sted, frem for søgen efter et andet egnet habitat.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet bemærker, at det af klagerne anførte hensyn til beskyttelse af andre vilde dyr og planter samt bevarelse af naturtyper ikke er relevant for vurderingen af, hvorvidt fjernelsen af dæmningen vil medføre en beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområdet for bæver i strid med naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2. Hensynet til beskyttelse af andre vilde dyr og planter samt bevarelse af naturtyper kan alene indgå i vurderingen af en eventuel anvendelse af undtagelsesbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3, hvilket der ikke er truffet afgørelse om i sagen. Det samme er gældende i forhold til fortidsminder. Det i klagerne anførte herom, kan derfor ikke føre til et andet resultat.

I forhold til den angivne kote på dæmningen har Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagt vægt på, at bæveren ud fra sagens oplysninger først genopbygger dæmningen, hvis vandspejlet i Ramløse Å står lavere end flodemålet i Arresø. Nævnet bemærker, at yngle- og rasteområdet for bæver derfor alene påvirkes, når vandstanden i Ramløse Å står lavere end kote 3,90 m DVR90, og at koten derfor er fastlagt med en saglig begrundelse.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder herudover, at Gribskov Kommune har inddraget de relevante afværgeforanstaltninger i sagen. Nævnet har i vurderingen heraf lagt vægt på, at kommunen i overensstemmelse med den beskrevne ordning i forvaltningsplanen har rådført sig med Naturstyrelsen i forhold til håndtering af bæveren og mulige afværgeforanstaltninger. Efter nævnets opfattelse er kommunen ikke forpligtet til at overveje yderligere tiltag ud over de af Naturstyrelsen foreslåede.

For så vidt angår det i klagerne anførte om administrationen af bæverdæmninger i Hillerød Kommune og i Sverige bemærker Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at Gribskov Kommunes afgørelse ikke er i strid med ligebehandlingsprincippet. Vurderingen af, hvorvidt en aktivitet medfører en beskadigelse eller ødelæggelse af et yngle- og rasteområde for bæver, er en konkret vurdering ud fra de aktuelle forhold, hvorfor forskellige aktiviteter på forskellige lokaliteter ikke uden videre kan sammenlignes. Særligt i forhold til Hillerød Kommunens administrative praksis bemærker nævnet, at nævnet ikke er bundet af kommunens eventuelle praksis. Særligt i forhold til håndteringen af bæver i Sverige bemærker nævnet, at forholdene ikke er sammenlignelige, idet den svenske bestand af bæver ikke er omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

---

<sup>24</sup> Bæverens Castro fiber spredning og etablering i Danmark samt forventede effekter af potentielle forvaltningstiltag, notat fra DCE, 12. februar 2016, s. 13, [https://pure.au.dk/ws/files/98163370/B\\_verens\\_spredning\\_samt\\_forvaltningstiltag\\_Notat\\_fra\\_DCE\\_12.02.16.pdf](https://pure.au.dk/ws/files/98163370/B_verens_spredning_samt_forvaltningstiltag_Notat_fra_DCE_12.02.16.pdf).

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på baggrund af ovenstående, at det er i overensstemmelse med vandløbslovens § 27, ikke at fjerne bæverdæmningen på Ramløse Å i forbindelse med vedligeholdelse af vandløbet, idet det vil beskadige et yngle- og rasteområde for bæver.

Det af klagerne i øvrigt anførte, herunder om eventuel uoverensstemmelse med udsætningsplan for bæver i Arresøoplandet og Naturstyrelsens kommissorium af 18. maj 2011, efter Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse ikke føre til et andet resultat.

#### *Underretning om afgørelsen*

Ifølge vandløbslovens § 75, stk. 1, skal vandløbsmyndighedens afgørelser meddeles skriftligt til ansøgeren eller til den eller de, der er ansvarlige for forholdet. Det følger videre af stk. 2, at skriftlig underretning om afgørelse samtidig sendes til de berørte myndigheder. Endvidere underrettes privatpersoner, som må antages at have en individuel, væsentlig interesse i at få kundskab om afgørelsen samt foreninger og organisationer, som må antage at være klageberettigede efter § 84, stk. 2-4. Underretning til de nævnte privatpersoner og organisationer kan eventuelt finde sted ved offentlig annoncering. Offentlig annoncering kan ske udelukkende digitalt.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at Gribskov Kommune har foretaget en korrekt underretning af bredejerne. Nævnet har i vurdering lagt vægt på, at lodsejerne er omfattet af vandløbslovens § 75, stk. 2, og at de er underrettet om afgørelsen via kommunens offentliggørelse af afgørelsen den 13. august 2021.

#### *Partshøring*

Det er i klagerne anført, at der burde have været foretaget partshøring forud for, at Gribskov Kommune traf afgørelsen.

Det følger af forvaltningslovens § 19,<sup>25</sup> at såfremt en part i en sag ikke kan antages at være bekendt med, at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Formålet med bestemmelsen er bl.a. at sikre, at sagen oplyses korrekt, således at der kan træffes en materielt rigtig afgørelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at forvaltningslovens regler om partshøring har karakter af garantiforskrifter, der skal sikre, at en forvaltningsmyndighed træffer en lovlig og rigtig afgørelse. Manglende partshøring vil derfor som udgangspunkt medføre, at en afgørelse bliver ugyldig.

---

<sup>25</sup> Lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 af forvaltningsloven med senere ændringer.

dig. Ugyldighed foreligger dog ikke, hvis den manglende partshøring konkret kan anses som uvæsentlig, herunder når parten efterfølgende har haft lejlighed til at fremføre sine synspunkter i forbindelse med rekursbehandlingen.

Miljø- og Fødevarerådet finder, at Gribskov Kommune burde have foretaget partshøring, inden kommunen traf afgørelsen, således at sagens parter havde haft lejlighed til at komme med sine bemærkninger i forhold til sagens faktum. Nævnet finder dog, at den i sagen manglende partshøring ikke er så konkret væsentlig, at kommunens afgørelse dermed er ugyldig. Nævnet har i vurderingen lagt vægt på, at klagerne under klagesagens behandling har haft mulighed for at gøre sine synspunkter gældende, og at det ud fra kommunens bemærkninger til klagerne må lægges til grund, at kommunens vurdering ikke ville have været anderledes, selv om kommunen havde partshørt klagerne forinden afgørelsen.

### *3.2 Miljø- og Fødevarerådetets øvrige bemærkninger*

Miljø- og Fødevarerådetet bemærker, at nævnet ikke kan tage stilling til økonomiske spørgsmål i forbindelse med eventuelle erstatningskrav i medfør af vandløbslovens, jf. vandløbslovens § 80, stk. 1. Spørgsmålet om eventuel erstatning i forbindelse med Gribskov Kommunes vedligeholdelse af Ramløse Å må i stedet indbringes for Taksationskommissionen.

### *3.3 Gebyr*

Som følge af afgørelsen tilbagebetales de indbetalte klagegebyrer ikke, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2.

### *3.4 Miljø- og Fødevarerådetets afgørelse*

Miljø- og Fødevarerådetet stadfæster Gribskov Kommunes afgørelse af 13. august 2021 om ikke at fjerne bæverdæmning i Ramløse Å ved st. 2.321 m i forbindelse med vedligeholdelse af vandløbet.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales ikke.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Gribskov Kommune (sagsnr. 06.02.11-G01-13-21) samt for klagerne og disses eventuelle repræsentant (j.nr. 311477) via klageportalen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på [mfkn.naevneneshus.dk](http://mfkn.naevneneshus.dk). Personoplysninger vil blive anonymiseret.



Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.



Jette R. Uhrenholt  
Stedfortrædende formand